

Komasara, Irena

200 lat nauczania medycyny w Warszawie. Obchody jubileuszowe Akademii Medycznej w Warszawie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 35/1, 129-131

1990

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z K R A J U

200 LAT NAUCZANIA MEDYCYNY W WARSZAWIE
OBCHODY JUBILEUSZOWE AKADEMII MEDYCZNEJ W WARSZAWIE

W dniach 1-7 października 1989 Akademia Medyczna w Warszawie obchodziła uroczystie dwóchsetną rocznicę nauczania medycyny w tym mieście. W roku 1989 przypadają bowiem trzy ważne rocznice związane z warszawską medycyną: 200-lecie utworzenia pierwszej Szkoły Chirurgicznej, 180-lecie powstania Wydziału Akademicko-Lekarskiego oraz 100-lecie śmierci wybitnego lekarza warszawskiego Tytusa Chałubińskiego. Obchody jubileuszowe były okazją do przypomnienia dziejów nauczania medycyny w Warszawie, ukazania wkładu lekarzy warszawskich do rozwoju nauki i kultury polskiej oraz zapoznania zaproszonych gości z dotychczasowymi osiągnięciami Akademii Medycznej w Warszawie — spadkobierczyni tradycji nauczania medycyny w stolicy.

Tradycje te sięgają roku 1789. W tym to roku powstała Szkoła Chirurgiczna, która zakończyła działalność w roku 1796. W czasach Księstwa Warszawskiego, w latach nieustających wojen istniało zapotrzebowanie armii na chirurgów wojskowych. W 1809 roku lekarze: Hiacynt Jacek Dziarkowski, August Wolff, Józef Czekiński, Franciszek Brandt i asesor farmacji Jacek Celiński postanowili założyć szkołę lekarsko-chirurgiczną. 7 października tego roku Izba Edukacyjna zatwierdziła ich plany i mianowała Stanisława Staszica prezesem, a Jacka Dziarkowskiego dziekanem Wydziału Akademicko-Lekarskiego, zwanego w skrócie Akademią Lekarską. W 1816 roku weszła ona jako wydział lekarski w skład Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Po piętnastu latach car Mikołaj I zamknął Uniwersytet.

Wojna krymska i związane z nią epidemie chorób zakaźnych w Rosji ukazały tragiczne skutki braku lekarzy. Wówczas to car Aleksander II pozwolił na utworzenie w Warszawie Akademii Medyko-Chirurgicznej. Otwarcie jej nastąpiło 1 października 1857 roku. W 1862 roku Akademia ta weszła w skład Szkoły Głównej jako jej Wydział Lekarski. Rektorem został fizjolog i pedagog Józef Mianowski, dziekanem Wydziału Lekarskiego zaś wybitny chirurg Aleksander Antoni Le Brun. Do grona wykładowców Akademii Medyko-Chirurgicznej, a następnie Wydziału Lekarskiego Szkoły Głównej należeli m.in.: Tytus Chałubiński, wybitny lekarz i przyrodnik, odkrywca walerów Zakopanego i klimatycznego leczenia gruźlicy, Wiktor Feliks Szokalski, pionier nowoczesnej okulistyki, Ludwik Maurycy Hirsfeld oraz Henryk Hoyer, zwany ojcem polskiej histologii.

Intensywny okres nauczania medycyny w Warszawie został przerwany represjami po upadku Powstania Styczniowego. Ostatecznie w 1869 roku Szkoła Główna została zamknięta. Na jej miejsce powołano Cesarski Uniwersytet Warszawski.

Rok 1915 zapoczątkował odrodzenie wyższego szkolnictwa medycznego w Warszawie. Jednym z najwybitniejszych organizatorów studiów medycznych był Józef Polikarp Brudziński, pediatra, pierwszy rektor odrodzonego Uniwersytetu Warszawskiego. Zrazu Wydział Lekarski zorganizowano wspólnie z oddziałem farmaceutycznym, który dopiero w 1926 roku przekształcono w osobny wydział. W 1920 roku powstał Państwowy Instytut Dentystyczny, działający od roku 1933 jako Akademia Stomatologiczna.

Wśród wykładowców Wydziału Lekarskiego znalazło się wielu znakomych lekarzy cieszących się uznaniem w kraju i za granicą. Należeli do nich m.in.: Leon Kryński, Witold Eugeniusz Orłowski, Mieczysław Michałowicz, Edward Loth, Jerzy Modrakowski, Franciszek Czubalski. Jest godne podkreślenia, że nauczanie medycyny w Warszawie dzięki ogromnemu patriotyzmowi, poczuciu odpowiedzialności i odwadze grupy lekarzy nie zostało przerwane w okresie okupacji hitlerowskiej. Zajęcia z medycyny odbywały się w ramach tzw. „kompletów” i w „Prywatnej Szkole Zawodowej dla Pomocniczego Personelu Sanitarnego Jana Zaorskiego”. W gronie wykładowców tajnego nauczania znaleźli się m.in. Ludwik Paszkiewicz, Witold Orłowski, Marian Grzybowski, Franciszek Czubalski, Władysław Kapuściński, Edward Loth, Stanisław Przyłęcki, Jan Zaorski.

Nauczyciele akademicy, którzy przeżyli okupację kontynuowali działalność dydaktyczną na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie w Akademii Medycznej, która istnieje jako samodzielna uczelnia od 1950 roku. Uczelnia ta jest obecnie jedną z największych wyższych szkół medycznych w Polsce, w której kształcą się około 4000 studentów. Utrzymuje ona ścisłą współpracę z ośrodkami naukowymi polskimi i zagranicznymi.

Uroczystości jubileuszowe poprzedziło ukazanie się okolicznościowego druku bibliofilskiego w języku polskim i angielskim. W samym zaś tygodniu jubileuszowym zorganizowano kilka sesji naukowych, wiele spotkań środowisk lekarzy oraz wystawę historyczną. 2 października 1989 roku odbyła się w Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki centralna inauguracja roku akademickiego uczelni medycznych, włączona do obchodów jubileuszowych. Uroczystość tę uświetnili swym przybyciem prezydent PRL Wojciech Jaruzelski, prymas Józef Glemp, a ponadto przedstawiciele Sejmu, Senatu i Rządu PRL, wielu rektorów szkół wyższych z kraju i zagranicy, bardzo liczni reprezentanci świata nauki.

W dniach 3-6 października zorganizowano 9 sesji naukowych tematycznie łączących się z jubileuszem. Oto ich tematy: *Dzieje nauczania medycyny i wkład lekarzy warszawskich w rozwój nauk medycznych*, *Nadciśnienie tętnicze, 25 lat działalności Centralnego Banku Tkanek*, *Przeszczepianie narządów w Ośrodku Warszawskim*, *Człowiek wobec zagrożeń ekologicznych*, *Podstawy etyczne i moralne w biologii i medycynie*, *Postępy w diagnostyce i terapii twarzo-czaszki*. *Historia, nadzieja, rzeczywistość*, *Rola nauk farmaceutycznych w ochronie zdrowia człowieka*.

Na wystawie historycznej *200 lat nauczania medycyny w Warszawie* czynnej w dn. 3-6 października w Pałacu Kultury i Nauki zgromadzono portrety, fotografie, rzeźby, rysunki i rękopisy wybitnych lekarzy i farmaceutów warszawskich, dyplomy doktorskie, księgi jubileuszowe, pamiątki osobiste, medale, odznaczenia, książki i inne dokumenty. Pokazano także aparaty medyczne i narzędzia mające dzisiaj wartość historyczną.

Na wystawie znalazło się też miejsce na pokazanie zainteresowań pozazawodowych lekarzy. Oglądaliśmy malarstwo profesora Jana Kossakowskiego, docenta Kazimiery Danielewicz i docenta Andrzeja Budkiewicza, metaloplastykę doktora

Andrzeja Krocina oraz twórczość literacką profesorów: Krzysztofa Boczkowskiego i Edwarda Rudzkiego.

Uroczystości jubileuszowe zorganizowane przez Akademię Medyczną w Warszawie były wydarzeniem doniosłym. Uczczono pamięć i dokonania pokoleń mianionych i jednocześnie zastanawiano się nad przyszłością medycyny, zagrożeniami dla zdrowia i życia człowieka u schyłku XX wieku.

Irena Komasa
(Warszawa)

SESJA BIOGRAFICZNA POŚWIĘCONA PROFESOROWI WAĆLAWOWI J. STRAŻEWICZOWI

19 maja 1989 r. odbyła się w Poznaniu Sesja Naukowa z okazji 100-lecia urodzin profesora Waćława J. Strażewicza (1889-1950) — wybitnego farmakognosty i twórcy zielarstwa w Polsce — zorganizowana przez Komisję Farmaceutyczną Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich w Poznaniu oraz Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu. Sesji przewodniczył prof. dr Bohdan Drożdż.

Etapy działalności farmakognostycznej Waćława J. Strażewicza przedstawił doc. dr hab. Witold W. Głowacki (AM — Poznań). Szczególną rolę w kształtowaniu osobowości naukowej Strażewicza odegrał okres wileński, który uformował go jako badacza, nauczyciela akademickiego oraz wybitnego znawcę problemów zielarstwa.

Dr Maria Turowska (Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich — Poznań) wygłosiła referat: *Waćław J. Strażewicz — twórca i organizator Państwowego Instytutu Naukowego Lecznicych Surowców Roślinnych*.

Tematykę i kierunki prac badawczych Waćława J. Strażewicza omówił prof. Jan Kozłowski (Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich — Poznań). Należy podkreślić nieprzemijającą wartość prac prof. Strażewicza — wielką rangę dokumentacyjną prac dotyczących narodzin i rozwoju zielarstwa w Polsce po I wojnie światowej czy zakładania ogrodów botanicznych w Wilnie i w Plewiskach oraz rolę teorii dojrzałości wegetatywnej roślin, która zainspirowała naukę polską.

Opracowany na podstawie wyników ankiety, przeprowadzonej wśród osób, które znały profesora Strażewicza referat: *Waćław J. Strażewicz — człowiek, nauczyciel, patriota*, wygłosił mgr Leon Chochlew z Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu (autorzy: Leon Chochlew, Norbert Tomaszewski).

Przedstawione referaty przybliżyły sylwetkę i osiągnięcia uczonego, który w swych koncepcjach dotyczących rozwoju nowoczesnego zielarstwa wybiegał daleko naprzód.

Beata Wysakowska
(Warszawa)